Iulian Boldea, Cornel Sigmirean (Editors)
MULTICULTURAL REPRESENTATIONS. Literature and Discourse as Forms of Dialogue
Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016
ISBN: 978-606-8624-16-7
Section: Language and Discourse

PRAGMATIC ELEMENTS IN HUNGARIAN RADIO TEXTS

Reka Suba

Assoc. Prof., PhD, Sapientia University of Tîrgu Mureș

Abstract: This study is an analysis of texts broadcast by Hungarian radio stations from Romania. Our goal is to approach these textual constructions from the viewpoint of their pragmatic and linguistic features, taking into account, in the same time, the larger, contextual elements. We also include in our investigation another external factor, i.e. the communicator or presenter and the outer conditions of broadcasting, as it has been demonstrated that the lexical and syntactic choices made by the authors of these texts (choice of vocabulary, word order, etc) have direct implications in the generation of direct of implicated meanings, transmitted by such texts.
The analysis upon the editing of audiovisual broadcast texts in the Hungarian media from Romania is based on the research carried out by Sapientia University, Faculty of Technical and Human Sciences from Targu-Mures, the Department of Applied Linguistics. Our research focused on the quality of the Hungarian language that was used in the Hungarian audiovisual media in Romania.

Keywords: pragmatic and textual features, linguistic and textual factors, word order, syntactic structure, language of the press

Știrile în general sunt considerate cele mai importante surse de informare pentru noi toți, fiind tipuri de discurs cu funcție referențială, prin care procurăm informații despre realitatea exterioară. Interpretantul nostru însă depinde într-o mare măsură atât de interpretantul sursei de informare (al canalului de transmisie, al redactorului, al crainicului etc.), cât și de conținutul global al discursului, de totalitatea constituenților lingvistici și suprasegmentali, precum și de factorii pragmatici ori socioculturali.

Textul știrilor radiofonice diferă de toate celelalte tipuri de discurs din mass-media prin faptul că mesajul radiofonic este caracterizat printr-o oralitate specifică, dezvoltându-se pe axa temporalității, iar singurul mod de receptare a mesajelor este cel auditiv. Așadar, latura sonoră a textului, pe lângă formularea sa lingvistică, este un component decisiv atât din punctul de vedere al procesului de transmitere a informației, cât și din cel al decodării mesajului, acustica corespunzătoare fiind un factor important în perceperea semnificantului prin contribuția sa la focalizarea atenției asupra enunțului. Marcarea acelor segmenți textuali care conțin informații relevante din punct de vedere informațional, se realizează, așadar, atât prin mijloace sintactice, cât și prin mijloace fonosintactice sau prozodice. Acești componenți însă pot contribui reciproc la o structurare coerentă a mesajului, ori pot prezenta decalaje, nefuncționând concomitent în decursul procesului de corelare a semnificantului cu semnificatul, îngreunând semnificativ decodarea corectă și realizarea funcției pragmatice a enunțului.

Gramaticile funcționale, care integrează nivelul sintactic, semantic și pragmatic al limbii, prin funcțiile pragmatice desemnează acele roluri pe care le îndeplinesc cele două componente principale din structura fiecărui enunț, cel topic și cel nontopic, în procesul de

BDD-V4344 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:22:22 UTC)

asigurarea a coerenței informaționale și în înaintarea în procesul informațional. Structura acestui proces informațional în *Dicționarul de științe ale limbii* este prezentat în felul următor:

”Pentru ca procesul informațional să se poată realiza și să înainteze, este absolut necesar ca fiecare enunț, în cadrul unui discurs, să fie cumulativ, adăugând, la o informație anterioară, deductibilă din context, o informație nouă. Un enunț normal are o structură binară, fiind alcătuit din două componente, unul reprezentând funcția pragmatică de topic (sau temă), adică de purtător al informației cunoscute, iar celălalt reprezentând funcția pragmatică de comentariu (sau remă), adică de purtător al informației noi; ultima funcție pragmatică este numită, din altă perspectivă, și focus, căci rolul componentului din enunț pe care îl reprezintă este și acela de purtător al informației proeminente” (Bidu-Vrânceanu – Călărașu – Ionescu-Ruxăndoiu 2005: 227).

În cele ce urmează prezentăm structura topicalizată a câtorva secvențe de știri radiofonice din audiovizualul de limba maghiară din România. Cercetarea limbajului audiovizual are la bază monitorizările efectuate de Universitatea Sapientia, Facultatea de Științe Tehnice și Umaniste din Târgu-Mureș cu privire la limbajul audiovizualului de limbă maghiară din România[1].

Pentru a pune în evidență relația dintre organizarea sintactică și pragmatică a unui text jurnalistic și structura sa sonoră, am selectat pentru analiză prima știre difuzată de Radio România București în cadrul emisiunii maghiare din data de 1 septembrie a.c..

Acele părți din enunț care, în cadrul discursului, alcătuiesc prim-planul informațional, centrul interesului comunicativ, aducând partea nouă de informație în procesul comunicării, sunt semnalate prin îngroșare:

December 11-én lesznek a parlamenti választások – döntött tegnapi ülésén a kormány. A kabinet módosította a választási törvényt is, hogy megkönnyítse a külföldön élő román állampolgárok részvételét a voksoláson, miután a levélben való szavazás előfeltételeként megszabott regisztráció kudarcnak bizonyult. A 2012-es parlamenti választásokon még alig több mint 60 ezer, a 2014-es elnökválasztáson már csaknem 380 ezer román állampolgár szavazott külföldön. A tegnap hozott sürgősségi kormányrendelet azt is lehetővé tette, hogy a hivatalosan külföldön lakó állampolgárok bármelyik külföldi szavazókörben leadhassák voksukat feliratkozva a pótlistára. **(Radio România București, Emisiunea Maghiară, 1. sept. 2016,** Știri**)**

Locul ocupat în cadrul emisiunii demonstrează importanța acestei știri pentru ascultătorii postului. Prima frază (În data de 11 decembrie vor avea loc alegerile parlamentare - a decis guvernul la ședința sa de ieri.) este purtătoarea topicului de discurs pentru întregul text, pornindu-se cu o focalizare realizată prin poziționarea complementului circumstanțial de timp în fața predicatului. A doua frază, care are în componență o propoziție principală și două subordonate circumstanțiale, în cazul fiecărei propoziții menține o topicalizare echilibrată, purtătorul prim-planului informațional fiind predicatul verbal. A treia propoziție însă conține

[1] Începând cu anul 2010 și până în anul 2014 s-au efectuat anual 2 săptămâni de monitorizare, iar după 2014 din doi în doi ani, urmărindu-se în special emisiunile de știri. Sub aspect lingvistic au fost monitorizate doar intervențiile verbale pentru care își asumă responsabilitatea redactorii și colaboratorii posturilor respective, nu și secvențele verbale aparținând invitaților intervievați. Au fost monitorizate următoarele posturi de televiziune: TVR 1, TVR 2, TVR Cultural, TVR Cluj și posturile de radio: Radio București, Radio Cluj, Radio Târgu-Mureș, Radio Timișoara, Radio Gaga, Radio Partium, Radio City, Radio FUN, Erdely FM, Radio Paprika, alese în funcție de: audiență, acoperire, pondere a emisiunilor informative și de dezbatere, precum și asumarea unui rol cultural și educativ. În articolul de față luăm exemple din baza de date a ultimei monitorizări efectuate (2016).

BDD-V4344 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:22:22 UTC)

două focus-uri, fiecare purtat de un atribut adjectival exprimat prin numeral. A patra frază, având în componență o subordonată completivă directă, în propoziția principală prezintă un focus pronominal, având rol de cataforă în enunț. Iar rolul acestor elemente evidențiate în structura sintactică a textului prin poziționare și deplasarea componentelor, este întărită și printr-o pronunțare mai intensă, unitățile suprasegmentale fiind mărci proeminenți ale reliefărilor semantico-pragmatice. Componentele specifice sonorizării, adică accentul, intonația, ritmul și pauza (Elekfi-Wacha 2003) funcționează într-un mod sincronizat, fiind elemente constitutive ale acelui nivel suprasegmental care realizează conexiuni, diferențieri, segmentări și marcări, contribuind la perceperea structurii sintagmatice și la decodarea corectă a enunțului, adică la corelarea semnificantului cu semnificatul. Melodia textului, intonația corespunzătoare, de exemplu, este esențial în semnalarea conexiunilor cu antecedentele textuale și indicarea postcedentelor din enunț, tocmai de aceea o intonație confuză sau un accent deplasat, aflat în neconcordanță cu structura topicalizată a enunțului, duc la confuzii și în interpretarea mesajului.

Câteva exemple alese în mod aleatoriu pentru nesincronizarea indicilor suprasegmentali cu cei pragmatici și sintactici:

A kormány szeptember másodikára hirdetett gyásznapot az olaszországi földrengésben elhunyt román nemzetiségű áldozatok emlékére. **(Radio România București, Emisiunea Maghiară, 1. sept. 2016,** Știri**) – accentuările automatice, împreună cu o intonație neutră, liniară, nu coincid cu structura topicalizată clară a enunțului, deoarece elementele-cheie din punct de vedere semantic și pragmatic rămân nereliefate corespunzător.**

Így ***elmaradnak*** *vagy* ***elhalasztják*** *a zenés köztéri rendezvényeket, a TV- és rádióadók az alkalomhoz illő* ***műsort*** *és* ***zenét*** *közvetítenek.* **(Radio România București, Emisiunea Maghiară, 1. sept. 2016,** Știri**) – accentele secvențiale deplasate duc la o perturbare gravă a semnificației frazei și mesajului, eșuându-se tocmai distincția informațională focus – fundal din cadrul enunțului.**

Az olaszországi földrengésben 10 román állampolgár vesztette életét, ötöt kórházban ápolnak. Az elhunytak földi maradványainak hazaszállítása ma ér véget. **(Radio România București, Emisiunea Maghiară, 1. sept. 2016,** Știri**) – enunțare neutră, fără creșteri sau descreșteri ai tonului, însă fără intonație descendentă la sfârșitul primei fraze, nedelimitând nici din punct de vedere sintactic, nici pragmatic și sonor cele două unități sintactice.**
Washington várhatóan még a G-20-as ország csoport vasárnap Kínában kezdődő csúcstalálkozója előtt bejelenti, hogy hivatalosan ***csat****lakozik a dokumentumhoz*. (Radio România București, Emisiunea Maghiară, 3 sept. 2016, Știri) – inversiunea accentului primar cu cel secundar elimină focusul poziționat în fața predicatului, intrând în contradicție cu topicalizarea enunțului prin mijloace sintactice.

BDD-V4344 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:22:22 UTC)

Holnap délután öt órától jótékonysági kerékpáros körverseny lesz, amelynek célja kerékpárokat adományozni azoknak a fiataloknak vagy gyerekeknek, akik nem engedhetik ***ezt*** *meg maguknak.* (Radio România București, Emisiunea Maghiară, 3 sept. 2016, Știri) – cu accent primar pe pronumele demonstrativ cu rol de anaforă *ezt*, dar fără a avea un antecedent clar în enunț, ceea ce cauzează confuzii în identificarea semnificatului.

Jól állnak a mezőgazdasági támogatások kifizetésével, azaz a késés nem Romániára jellemző, hanem az egész Európai Unióra, hiszen az új Közös Agrárpolitika és a támogatások tavalyi változása miatt nincs olyan Európai Uniós tagállam, ahol minden rendben működne, mondta Haschi András, a Hargita megyei Mezőgazdasági Kifizetési és Intervenciós Ügynökség igazgatója, ***aki*** *jó hírrel szolgál a gazdáknak.* (Radio România București, Emisiunea Maghiară, 1 sept. 2016, Știri) – accent primar pe pronumele relativ cu rol de anaforă *aki*, deși focalizarea prin topică ar indica accentuarea determinantului sintagmei *jó hírrel*.

…az újszamosújvári magyar iskolában… (Radio România București, Emisiunea Maghiară, 5 sept. 2016, Știri) – topica inadecvată, lipsa pauzei și cititul împreună duc la interpretări greșite privind atributul adjectival *új* (nou), determinatul lui devenind astfel denumirea geografică a orașului Gherla în loc de regentul original, școala cea nouă cu limba de predare maghiară.

Tizennégy illegális ***be****vándorlót fogtak el csütörtökön hajnalban a hatóságok a szerb-román-magyar hármashatár térségében - közölte honlapján a határrendészet.* (Radio România București, Emisiunea Maghiară, 5 sept. 2016, Știri) – separarea preverbului de verb este un indiciu clar pentru topicalizare, așadar sintagma *tizennégy illegális bevándorlót* într-adevăr ocupă poziție de focus, dar cu accent primar pe prima silabă a acestui grup semantico-sintactic.

Gondatlanságból elkövetett emberölés gyanúja miatt is kérte csütörtökön a bűnvádi eljárás jóváhagyását a szenátustól az Országos Korrupcióellenes Ügyosztály. Gabriel Oprea volt miniszterelnök-helyettes, belügyminiszter ellen az azóta lemondott tárcavezető rendőri kíséretének egyik tagja által elszenvedett halálos baleset ügyében. (Radio România București, Emisiunea Maghiară, 2 sept. 2016, Știri) – tonul descendent în interiorul propoziției creează o cezură în succesiunea în timp a semnificantului, afectând și structura informațională și sensul global al enunțului.

Așadar, structura informațională a unui enunț este determinată de multiple aspecte extralingvistice (cum ar fi importanța sau noutatea informației prezentate, așteptările receptorului, fond comun de cunoștințe etc.), iar incidența acestor aspecte asupra organizării enunțului se reflectă în ordinea constituenților și în marcarea lor prin mijloace specifice. Scoaterea în relief a remei și a focusului, acestui component al informației noi, se poate realiza printr-un procedeu de reliefare a prim-planului cu diferite mijloace, printre care – în mod obligatoriu - și mijloace prozodice (accent frastic, contur intonațional etc.). Astfel, un factor determinant în structura și organizarea informațională a enunțului constituie tocmai acest aspect al informativității componentelor, marcate printr-o serie de proprietăți lexicale, sintactice, semantice și prozodice speciale. Dacă însă constituenții reliefați prin focalizare nu au corespondent prozodic care ar poziționa corect accentul frastic și printr-o intonație specifică ar contribui la semnalarea elementelor-cheie din punct de vedere informativ, are de suferit tot textul, semnificatul rămânând deseori de nedescifrat. Utilizarea corectă a

BDD-V4344 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:22:22 UTC)

elementelor suprasegmentale, după modelul structurii topicalizate a discursului, este, așadar, indispensabil pentru a evita neutralizarea funcției pragmatice, enunțarea plată, conturul melodic liniar și accentele deplasate.

BIBLIOGRAPHY

A.Jászó Anna (szerk.): *A magyar nyelv könyve*. Trezor Kiadó, Budapest, 1999.
Balázs Géza: A rádiók kiejtési normája. In: Zimányi Árpád (szerk.): *II. Egri Kiejtési Konferencia,* Acta Academiae Paedagogicae Agriensis, Nova Series Tom. XXXIII. Sectio Linguistica Hungarica. EKF Líceum Kiadó, Eger, 2006. pp. 46-55.
Chiorean, Luminița: Despre conectorii textuali, cu referire la adverb. *The Proceedings of the European Integration-Between Tradition and Modernity Congress*, Editura Universității "Petru Maior", Volume Number 5, 2013. pp. 295-305.
http://www.upm.ro/facultati_departamente/stiinte_litere/conferinte/situl_integrare_europeana/Lucrari5/IETM5_Part38.pdf
Elekfi László-Wacha Imre: *Az értelmes beszéd hangzása*. Szemimpex, Budapesta, 2003.
GBLR 2010. Gabriela Pană Dindelegan (coord.), *Gramatica de bază a limbii române*, București, Editura Univers Enciclopedic Gold.
Mardale, Alexandru: *Despre conceptul de salienţă lingvistică şi căror fenomene corespunde în limba română*. 2012. HAL. Id: halshs-00673661 https://halshs.archives-ouvertes.fr/halshs-00673661
Popa, Florentina: *Verbal și Paraverbal în Discursul Radiofonic*. Editura Universitatea Al. I. Cuza, Iași, 2009.
Popa, Florentina: *Enunț și enunțare în discursul știrilor*.
http://www.umk.ro/images/documente/publicatii/Buletin17/20_enunt_si_enuntare.pdf
Szende Tamás: *A beszédfolyamat alaptényezői*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1976.
Wacha Imre: *Szöveg és hangzása: cikkek, tanulmányok a beszédről*. Magyar Rádió Rt., Budapest, 1999.
Dicționar de științe ale limbii (Angela Bidu-Vrânceanu, Cristina Călărașu, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu), Editura Nemira, București, 2005.
Studiul monitorizării limbii maghiare în programele audiovizuale din România
http://www.cna.ro/Studiul-monitoriz-rii-limbii.html, www.sapientia.ro

BDD-V4344 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:22:22 UTC)